

**Ўзбекистан республикасы жоқары ҳәм орта арнаўлы
билимлендириў министрлиги
Бердақ атындағы Қарақалпақ мәмлекетлик университети
Техника факультети**

«Архитектура ҳәм қала қурылысы» кафедрасы

Архитектура қәнийгелигиниң

2-А курс студенти Абекеев Ниетбай

Тема: Дем алыў орайы

ТҮСИНДИРИҲ ХАТЫ

Орынлаған:

Абекеев Н

Қабыллаған:

Қалқоразов А

Нөкис -2016 ж.

«Тастыйықлайман»

кафедра баслығы Кидирбаев Б
«_____» _____ 2016 жыл

Курслық жойбар

«Архитектуралық жойбарлау хам композициялық тийкарлау» пәни бойынша

2-А курс студенти Абекеев Ниетбай

Курс басшысы: Қалқоразов Ахмет

Тапсырма

1. Жойбардың темасы: Нөкис қаласына мөжеленген Дослық каналы бойына
құрылатуғын «Дем алыу» орнының архитектуралық хам композициялық
шешими

2. Берілген шамалар:

3. Басқарыушы материаллар: Кафедраның тапсырмасы

4. Графикалық бөлімінің мазмұны

1. План маштап 1:25 Генплан М 1: 100

2. Фасад маштап 1: 25 перспектива 1:2

3. қаптал фасад М 1:50

4. Қырқымлар М 1: 50

5. Тусиндирме хатының мазмұны

1. Кирисиу

2. Киши архитектуралық формалар

3. Тийкарғы бөлім

4. Жуумақлау бөлім

5. Пайдаланылған әдебиетлар, интернет материаллар

6. Қосымша көрсетпелер

7. Жойбарды тапсыруу мүддети

1	2	3	4	5	Қорғау
Берілген уақты	клаузура	эскиз	План жд	Тусиндириу хаты	Тапсыруу сәне
03.09.15					15.12.15

Курс басшысы: _____

Қалқоразов А

**Нөкис қаласына мәжделенген Дослық каналы бойына қурылатуғын «Дем
алыў» орнының архитектуралық хәм композициялық шешими**

Жобасы

1. Киши архитектуралық формалар ҳаққында тусиник

2. Тийкарғы бөлим

Беседканың архитектуралық жойбары.

3. Жуўмақлаў бөлим.

Беседка ҳаққында мағлыўмат

4. Әдебиятлар.

Кирисиў

Архитектура - жудә қурамалы хәм көп тармақлы тусиник болып, ол инсанлар хәм олардан ибарат болған жәмийет турмысын мийнет қылыўын хәм олардан кеңисликли орталықты материаллық хәм мараллық жақтан пайда етип жаратыў хызметидур. Материаллық ислеп шығарыўда Архитектуралық қурылыс пәни кең техниканың раўажланыўына таянады. Ондағы материаллық жәмийеттиң турмыс тәризин өзінде сәўлелендиреди.

Кейинги жылларда жасаған мустақыллық самалы хәм базар эканомикасы жоқары дәрежеге жетти. Турар жай имаратлары типлерин бундай тәбийий пагода районлар бойынша турлерге жәмийетимиздиң кейинги жыллары жойбарлық шешимлери тәжрийбесинде хәм аўыл хожалығы қурылысы кең қолланыла баслады.

Бүгинги күнге келип аўыл хожалығын қурыўда сыпатлы қолланатуғын талаптар артып бармақта. Сол тийкарында экомомикалық –демографиялық архитектуралық көркем хәм табийий ықлым шараятларын есапқа алып хәм буған байланыслы санатория- гигиенағада итибар айрықша болыўын тәмийинлейди.

1984-жылы ең биринши жәмийетлик есабына жекелик тәртипте үй-жай қурыўын және бир түрдеги түрлери жүзеге келеди. Оның мазмуны сондай қурылыс шахысы үй жай ийе болыўы кәлеўине болатуғын аўылласларының буйыртпасына қарайкиши архитектуралық формалар күнделик турмысымызда ең көп тарқалған хәр бир киши деталлар байланыслы қылынатуғын формалар болып инсанның тәбият хәм қала шараятындағы масс турде қолай хәм қанықарлы болыўына хызмет қылады.

Киши архитектура имаратлары қала архитектурасында өзине тән орын тутады. Олар қалалардың дерлик барлық көринислеринде кирип барған этирапын баҳалаўда инсан дыққатын тартатуғын етип тийкарғы элементлери булл бирлемши дәрежеде тасланатуғын имаратлар хәм олардың хәр түрли болғанлығында болып есапланады.

Киши архитектуралық формалар қала майданлары, көшелер бағ хәм парклерди абаданластырыў төмендегише ўазыйпаларды атқарады.

- Этираптың технологиялық дәрежесін жасыруға инсанның жеке дем алыуына қызмет етеді.

- Рууһый көркем эстетика хәм декоратив мәселелерді шешиуге жәрдем береді.

- Қәдимгі имаратлар хәм табиый ландшафт тийкарында уйғынлығын тәимийинлеуге қызмет қылады.

Қалалық архитектурасында қолланылатуғын киши архитектуралық формалар функционал хәм көркемлік жақтан сулыу болыуы керек болады. Сол себепли киши архитектуралық формалар абаданластырудың тийкаргы элементи болып есапланады.

Ғәрезсизлік жылларында Қарақалпақстан Республикасы, қала хәм районлар қурылыс хәм абаданластыру тийкарында бир қатар ири көлемдегі жұмыстар исленді. Бунда қала киши архитектуралық формалардың орны айрықша. Себеби олардың көркемлігі, сыпаты гөззаллық дәрежесі композицион шешімлері, этирапқа жайласуы хәм қурылыс қурамы архитектуралық кеңіслік этирап жаратуында кереклі роль ойнайды. Кейінгі жылларда салынып атырған көркем объектлер қаланы абаданластыру мақсетінде қолланылған киши архитектуралық формалар тийкаргы ұазыйпасын атқарады. Киши архитектуралық формалар көлемі жағынан кишилигине қатнасы әпиуайы дузиліске ийе болыуы керек хәм функционал эстетик талаптарына жууап беретуғын кәсіметлерін хәм тез қурылуы сондай-ақ материаллық жақтан аз муғдар талап ететуғын болыуы керек. Булл имаратлар қала сауда сатық дүзилісінде пайдаланыу кең имканият жаратып береді. Қала дем алу орынлары бойында жайласқан сауда орынлары киши архитектура буган мысал бола алады. Қала архитектурасында қолланылатуғын киши архитектуралық формалар көлемін кеңейтиу хәм экологиялық жақтан жақсылау тийкаргы ұазыйпасына киреди. Улыумаластырып айтқанымызда қала архитектурасында қолланылатуғын киши архитектуралық формалар архитектуралық көриністі пайда етеді.

1) функционал элемент сыпаты

- 2) байланыс элемен сыпаты
- 3) масштаб байланыс элемент сыпаты
- 4) композицион акцент бериў элемент сыпаты
- 5) композицион бас элементи сыпатында байланыслы болыўы

**Нөкис қаласына мөлшерленген «Дослық гүзары» бойына
қурылатуғын «Беседка» архитектуралық хәм
композициялық шешими.**

Нөкис қаласы Дослық каналы бойында қурылатуғын беседка майданы 25.12142 орын ийелейди. Жойбардын шешим көриниси ярым шар көринисинде болып оның радиусы 2м болып ишки кирер жеринде текшее жайласқан 1.5х3 мм болып, ишки көриниси ойық тәпзинде исленген. Яғный төменге қарап 1300 см тереңликте жайласқан. Полдан төбеге шекемги аралық 3000см хәм биринши қатламға шекемги аралық 1000см яғный ойықтың шуқырлығы. Шетки тәреплери фундамент хәм оның ишинде сесмапояс пенен беккемлениди. Дуз изей өтип кетпеслиги ушын 0.500 см қалыңлықта қум төселеди. Қаптал тәреплерине хәм астына 500см қалыңлықта қум төселеди. Аралары ашық айналардан ибарат болып ол жазда салқынлықты тәмийинлейди. Төбе бөлими айна менен жаўылып қыс айларында қуяш нуры менен жыллылықты тәмийинлейди. Қаптал тәреплери ишки бөлиминен 8 арматура метал конструкция етилипбеккемленип домалақ формада қәлип қуйылады хәм сырты олигафон ямаса басқа материал менен қапланады. Ишки кирер жери дем алыўға мөлшерленген болып, отырғышлар қойылып олардың бийиклиги 500см хәм енинен 400см берилген.

Жоқарғы көриниси ген планға тоқталатуғын болсақ :

- 1 беседка 25.12м² орынды ийелейди.
- 2 көк шөпликлер 224м² орын ийелейди
- 3 терек 25м² орынды ийелейди.

Тийкарғы байланысыў жолы 32м², жол ортасына түсирилген киши терек майданы 157м² орынды ийелейди.

Қурылған материалларына тоқтасақ арматура менен термояс хәм метал конструкциялар ярым шар ушын қолланылады. Сыртқы көринис алигафон менен қапанып төбесине айна қолланылған . Астыңғы бөлеги цемент, қум , шебин таслар менен ал үстиңги бөлими бурчатка менен қапанады. Оның дизайны өзгеше формада исленген болыптөбе көринисинде өзбек қалың топпысының нағысы түринде айна менен қапаланған. Қаптал тәреплери хәр түрли формада ашық болып турады хам бут форма инсанлардың итибарын тартады. Дослық каналы бойында түрли ири хәм киши архитектуралық объектлер инсанлар колланыўға тапсырылып атыр. Сол қатарында өз жумысымды усы канал бойында жайгастырыўға хәрекет еттим.

Пайдаланылган адабиятлар:

1 Каримов И А « Ўзбекистон мустақиллик оstonасида» Т 2011

2Архитектуравий лойихалаш асослари ўқув қолланма Т 2003

3 Ростовцев Н « Академический рисунок » М 1980